

1 oktober 2019

Därför sörjer jorden

Den 4 oktober firar stora delar av Kyrkan Franciskus av Assisi. De personer som Kyrkan identifierat som helgon bär alltid ett tidlöst drag över sina liv och exempel. Det gör dem ständigt aktuella. Det kan vi i sanning säga om Franciskus. Att dela lidandet i världen, omsorgen för de sjuka och utsatta och den, i modernt språkbruk, holistiska vision han gestaltade i relation till hela Guds skapelse ger oss djupa källor att ösa ur, också när det gäller kyrkans förhållande till klimatkrisen.

Mot slutet av det här brevet stämmer vi in i två av de böner som sprungit ur Franciskus hjärta och som vi kan göra till våra när vi söker en möjlig hållning i klimatkrisens tid. Franciskus kallar jorden vår Moder. I det ger han oss egentligen allt. Vad skall vi göra när vår mor är sjuk? Skall vi vårda henne och ge all den omsorg vi kan för att mildra lidandet och bidra till läkedom eller skall vi pressa ut det sista av hennes resurser medan tid är?

Ser vi till de senaste 30 åren är det i stora drag inte mycket som är nytt när det gäller forskarnas slutsatser. Uppvaknandet har kommit sent, men kanske är det ändå något mer genomgripande som håller på att ske i stora delar av världen hösten 2019. Ett uppvaknande som inte minst Greta Thunberg just nu står som symbol för då hon knackar oss på axeln och säger: Lyssna på vetenskapen!

Faran i en ”trend” är alltid att den är övergående. Flyktigt är människans beteende, särskilt i grupp. Snart är det något annat som upptar mediautrymme och engagemang. Här kan vi som medlemmar av Ekumeniska Kommuniteten påminna varandra om vikten av de ”långa linjerna” som vår regel uppmuntrar oss till på många av livets områden.

Och vad ska kyrkan göra? frågar Peter Halldorf i Fastebloggen (som ni finner på ekumeniskakommuniteten.se) i ett inlägg den 27 september. Peter fortsätter:

I den globala kris vi nu genomgår är det inte kyrkans sak att ta forskarnas och politikernas roll, hon har inte kompetens att fastslå vilka konkreta åtgärder som den ena eller andra ökningen av jordens temperatur kräver. Hennes kallelse är att teckna visionen av jorden och dess framtid, att vara en guide till glädjen i ett enklare liv, där principen går före profiten, och uppoffringen blir lika lätt och otvungen som varje handling driven av kärlek.

I det momentum vi upplever hösten 2019 räcker Peter Halldorf sina läsare ett viktigt bidrag i en anda som förenar allvar med hopp i boken *Därför sörjer jorden*.

Det här månadsbrevet består av ett utdrag ur boken. Många av er har möjlighet att möta Peter under hösten då han talar utifrån bokens ärende på en lång rad platser över landet. Resplanen finner ni på silentiumskrifter.se Där kan man också beställa boken.

Utdrag ur *Därför sörjer jorden*:

Ortodoxa kristna talar ibland om en spiritualitet som kännetecknas av ett ”eukaristiskt och asketiskt ethos”. Det ”asketiska imperativet”, som Elizabeth Theokritoff kallar det, handlar om mer än att gå med lätta fötter på jorden, om mer än att skilja mellan behov och begär. Framför allt motiveras det av medkänslan och medlidandet med andra människor, ja, med hela skapelsen. Därför skriver Isak Syriern om asketen:

Hans medkänsla är så stark och så våldsamt och hans uthållighet så stor, att hans hjärta snörs samman och han inte uthärdar att se eller höra något ont eller någon sorg i skapelsen. Därför ber han hela dagen under tårar för de oskäligen djuren, för sanningens fiender, och för alla som skadar honom, för att Gud måtte bevara och förlåta dem. I sitt hjärtas gränslösa medlidande, som Guds avbild, ber han till och med för ormarna.

När detta asketiska ”ethos” kompletteras av det eukaristiska imperativet, som lär oss att ta emot allt skapat med tacksägelse, blir människan hela skapelsens präst i försoningens tjänst.

I de tidiga nattvarsbönerna återkommer orden om att de gåvor vi bär fram till altaret, frambär vi ”för alla och för allt”. Ibland kan en överdriven betoning på själva kommunionen i mässan – det moment när vi tar emot bröd och vin –

riskera att skymma blicken för hur den eukaristiska gudstjänsten inte bara handlar om vår personliga frälsning och uppbyggelse. Hela världen är närvarande på altaret – den värld vi sänds ut att tjäna när måltiden avslutas. Varje gång vi lämnar kyrkan och går ut på gatan, börjar den eukaristiska liturgin på nytt.

Det är knappast en tillfällighet att de två personer som är förknippade med de två stora liturgierna i östkyrkan – Johannes Chrysostomos och Basileios den Store – båda är kända för sitt starka sociala patos. (Chrysostomosliturgin firas de flesta av årets söndagar i de bysantinska kyrkorna medan Basileiosliturgin är den vanligaste gudstjänstordningen i den koptiska kyrkan.) Johannes upphörde aldrig att engagera sig för tiggarna och de fattiga, och Basileios tog initiativ till byggandet av sjukhus och vårdhem för de sårade och utsatta i samhället.

Det namn nattvardsgudstjänsten fått i västlig tradition – mässa – kommer av latinets avslutande sändningsord: *Ite, missa est*. Ordet *missa*, som alltså gett oss mässa, anspelar intressant nog på det som väntar *efter* gudstjänsten. Det kommer av verbet *mittere*, som betyder ”skicka bort” eller ”gå ut”. I liturgin utgör dessa ord en uppmaning till dem som nu firat uppståndelsen att gå ut i världen och förmedla hopp genom att vara, med Lukasevangeliets ord, ”vittnen om uppståndelsen”.

Har vi inget att säga om uppståndelsen, har vi heller inget att säga som kan bli till verklig hjälp för människor när apokalyptiska stämningar breder ut sig. Kyrkans ord och förkunnelse riskerar då bara att addera till människors problem. Det är påsken, som följs av himmelfärden – den händelse som markerar början på Kristi kosmiska herravälde – och därefter pingsten, som gör kyrkan till ett vittne om framtiden. Därför är eskatologin inte en beståndsdel i tron. Den är lågan som upplyser allt annat när det skymmer i världen. All trovärdig teologi och förkunnelse måste formuleras i ljuset av den framtid som får tron att utvidgas till ett hopp.

När den gräns överskrids som markerar slutet för allt mänskligt hopp, genom att den korsfäste uppstår, då övergår tron i hopp. Tron kan därför inte tänkas utan hoppet, lika lite som verkligt hopp är möjligt utan tro. Eller som teologen Jürgen Moltmann uttrycker det: ”I det kristna livet har tron prioritet, men hoppet är det primära.”

Hoppet, grundat på ett osvikligt löfte, är det oundgängliga länken mellan tron och kärleken.

Löftet är den hebreiska Bibelns mest centrala kategori.

De bibliska historierna skildras med ett språk som gör berättelserna havande med framtiden. Löftets språk. Med en grammatik som vänder in och ut på vedertagen satslära.

Löftet om en framtid som ännu inte existerar och som inte går att göra sig en bild av utifrån den nuvarande världen, upprepas av profeterna genom hela Gamla testamentet. Inte ens de mest omvälvande katastrofer förmår annullera löftet, det representerar en kontinuitet i Israels historia som lär folket att urskilja Guds trofasthet.

Löftet innebär att historiens utveckling inte är cyklisk utan framåtskrider mot det mål som profeterna talar om. Det är inte evolutionens krafter som skiljer gårdagen från morgondagen. Det är löftet.

Löftet förkunnar inte ett oundvikligt öde, en predestination, men sätter människan i rörelse mot en annan verklighet. Löftet pekar inte bara ut målet, det pekar också ut vägen. De två kan inte skiljas åt. Det är nödvändigt att resa sig upp och gå i den riktning löftet pekar för att få se det uppfyllt.

Löftet står i motsatsförhållande till det vi ser omkring oss, därför väcker löftet tvivel. I spänningen mellan löfte och verklighet finns utrymme för både hopp och förtvivlan.

Löftet är ingen förutsägelse och profetian ingen prognos. Det finns ingen anledning att konstruera scheman över en serie historiska nödvändigheter som måste inträffa innan löftet kan uppfyllas. Men profetian skänker klarsyn och löftet ger hopp.

Löftet slår in oväntat och överraskande i förhållande till hur det lät när det första gången uttalades. Därför faller inte löftet i bitar när världen skälver. Så länge det är Guds löfte är Gud subjektet för dess uppfyllelse. Och Gud förbinder sig att vara trogen mot sina löften.

Löftet tänjer ut våra förväntningar när vi går den väg löftet pekar ut. Det gör, med Moltmanns ord, ”nuet till en framryckande frontlinje som sträcker sig mot löftets horisont”.

Löftets Gud är inte bara bakom oss, utan alltid före oss. I mötet med Kristus gryr den kommande världen i den nuvarande.

Spänningen mellan nuet och framtiden, mellan det vi ser och det vi blivit utlovade, gör att vi aldrig kan bli tillfreds med världen som den är. Ett levande hopp slår sig inte till ro, det väcker oro. Vi dras och drivs mot det vi hoppas på, mot löftet, inte bara för vår egen del, men för den värld som är vårt gemensamma hem.

Denna spänning kommer till uttryck i ett viktigt avsnitt i Romarbrevet:

Romarbrevet 8:24-25

I hoppet är vi räddade – ett hopp som man ser uppfyllt är inte något hopp, vem hoppas på det han redan ser? Men om vi hoppas på det vi inte ser, då väntar vi uthålligt.

Det kristna hoppet riktar sig inte bara mot något osynligt, utan mot något omöjligt. Det är ”hopp där inget hopp finns”. ”Alla befintliga fakta motsäger den bibliska berättelsen och dess löften”, skriver Walter Brueggemann. ”Alla prognoser talar för ett scenario med död och undergång.” Spänningen mellan den verklighet vi lever i och det löfte vi sträcker oss mot, är den friktion ur vilken hoppet föds: friktionen mellan kors och uppståndelse.

Det är i detta spänningsfält, i relation till en verklighet där döden förblir död och lidandet ett rop utan färdiga svar, som hoppet måste formuleras, erövrats och levas. Hoppet är därför själva grunden för all teologisk reflexion. När det eskatologiska perspektivet kommer först, inte sist, växer inte bara upprördheten över världens nuvarande tillstånd. Ett levande hopp ger resurser att skapa det som är gott i väntan på ”det som är bättre”.

Om tron inte drar framtiden till sig riskerar den att bli en flykt in i ett himmelskt utopia. Det är därför förlusten av eskatologin har varit en av de främsta orsakerna till kyrkans anpassning till tidsandan genom historien. Och till fanatismens födelse.

Det mönster som uppträder redan under de första århundradena, i en snabbt expanderande kyrka, har upprepats genom historien: ju mer hemmastadda de kristna blivit i världen – ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt – desto större har risken varit att de frågor som rör tidens slut hamnat i händerna på fanatiska sekter.

En alltför välmående kyrka får ett ambivalent förhållande till framtiden.

Låt oss bedja:

Franciskusbönen

Herre, gör mig till ett redskap för Din fred.
Låt mig bringa kärlek där hatet råder.
Låt mig bringa förlåtelse där orätt har begåtts.
Låt mig skapa endräkt där tvedräkt råder.
Låt mig bringa sanning där villfarelse råder.
Låt mig bringa tro där tvivlet råder.
Låt mig bringa hopp där misströstan råder.
Låt mig bringa ljus där mörkret råder.
Låt mig bringa glädje där sorgen råder.

O, Mästare låt mig inte så mycket söka att bli tröstad som att trösta, inte så mycket söka att bli förstådd som att förstå, inte så mycket söka att bli älskad som att älska.

Ty det är genom att ge som man får.

Det är genom att glömma sig själv som man finner sig själv. Det är genom att förlåta som man blir förlåten.

Det är genom att dö som man uppstår till det eviga livet.

Solsången

"Allrahögste, allsmäktige, gode Herre,
din är lovsången och äran och härligheten
och din är all välsignelse,
dig allena tillkommer de
och ingen människa är värdig att ens nämna ditt namn.

Lovad vare du, min Herre
med hela din skapelse,
särskilt för broder Sol,
som skänker oss dagen och ljuset.
Vacker är han i sin väldiga glans.
Om dig, du Allrahögste, bär han vittnesbörd.

Lovad vare du, min Herre för syster Måne och stjärnorna.

På himmelen har du gjort dem lysande, tindrande och sköna.

Lovad vare du, min Herre
för broder vind och för luften
och regnet och den klara himmelen,
ja för all väderlek,
genom vilken du uppehåller din skapelse.

Lovad vare du, min Herre
för syster Vatten.
Mäktiga nyttiga är hon, ödmjuk, kostbar och kysk.

Lovad vare du, min Herre
för broder Eld, genom vilken du upplyser natten åt oss.
Skön är han, lekfull, mäktig och stark.

Lovad vare du, min Herre,
för vår syster, moder Jord,
som föder oss och bär oss
och framalstrar allehanda frukter
och färgrika blomster och örter.

Lovad vare du, min Herre,
för dem som av kärlek till dig
förlåter varandra
och som tåligt bär sjukdom och lidanden.
Saliga är de, när de så håller ut i din frid.
Av dig, du Allahögste, skall de mottaga livets krona.

Lovad vare du, min Herre,
för vår syster den lekamliga Döden,
vilken ingen levande förmår undfly.
Ve dem som dör i dödssynd.
Saliga de som möter döden
inneslutna i din allra heligaste vilja.
Dem kan den andra döden inte skada.

Lova och välsigna min Herre
och tacka och tjäna honom
i stor ödmjukhet.

Second Chance | Kollektor 2019-2020

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säbys kollektor tillfaller i år *Second Chance*. *Second Chance* är ett arbete som bedrivs inom ramen för Anafora i Egypten och riktar sig till fattiga pojkar som under tidiga skolår tvingats lämna skolan för att istället arbeta och bidra till familjens försörjning. Under sommarmånaderna erbjuds pojkarna under vistelsen på Anafora Retreat and Farm:

- Ersättning till familjen motsvarande den förlorade arbetsintäkten.
- Undervisning i arabiska, engelska och matematik.
- Bibelkunskap.
- Sociala aktiviteter och lekar.
- Självvård, enskild och genom olika workshops.
- Personlig vägledning utifrån den specifika livssituationen.
- Skolavgiften för att kunna återgå till skolan från och med höstterminen.
- Uppföljning under läsåret.
- Ett startpaket med skolväska och skrivmaterial.
- Ersättning till familjen motsvarande den förlorade arbetsinkomsten.

Biskop Thomas, som tillsammans med den svenska journalisten Katja Bexar, är initiativtagare och ansvarig för Anafora hälsar den gudstjänstfirande gemenskapen i Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby:

Skolgången är en omistlig nyckel för att få rätt förutsättningar i livet. Genom Second Chance ges barnen som halkat efter tidigt i livet en andra chans. Tusen svenska kronor täcker kostnaderna för en plats i programmet. Varje bidrag betyder mycket. Be för oss...

Guds frid

